

בסיעתא דשמיא

וּיָאָהֵב אוֹמֵן

עם פיוטי הרחבה

פירוש קצר, שורה תחת שורה, על הקרובה "וּיָאָהֵב אוֹמֵן" לרבי אלעזר הקליר, הנאמרת עדיין ביום פורים בבתי כנסת מעטים. הקרובה עצמה ללא ההרחבות פורשה ע"י פרופ' שולמית אליצור במאמרה בתרביץ כרך סד חוברת ד, תשנ"ה (לצערי לא חופשי ברשת). ההרחבות "אספרה אל חוק" ו"אמל ורבך" פורשו ע"י ד"ר עדן הכהן בנטועים ז, אלול תש"ס (חופשי ברשת). המאמרים הנ"ל הם בעצם מהדורה מדעית לחלקים אלה. לשאר ההרחבות אין עדיין מהדורה מודרנית, ונעזרתי ב"סדר עבודת ישראל" ובפירוש נפלא שנקרא "איגרת הפורים", למשה בידיגן, מיץ תקע"ז (גם הם חופשיים ברשת). הפירוש שלי הוא קצר מאוד, ומומלץ לעיין במקורות שהובאו לעיל להרחבה. למעשה הפירוש שלי כמעט שלא מחדש כלום¹, והוא קיצור נמרץ שנועד לסייע באמירת הפיוט בבתי הכנסת שבהם הוא נאמר, כי הדבר נעשה במרוצה רבה ואין זמן כמעט לעיין בפירוש ארוך. הנוסח שהשתמשתי בו הוקלד ע"י ד"ר גבריאל ווסרמן, עם תיקונים קלים שלי, והוא בעיקרו נוסח הדפוסים המקובלים. במקרים שבהם הנוסח לא סביר בעליל, שיניתי לפי הגרסאות של ד"ר אליצור, של ד"ר הכהן, או של כתב היד היחיד שמצאתי ברשת - מחזור וורמס (בחלקים שלא פורשו ע"י אליצור או הכהן). את המקומות בהם שיניתי מנוסח הדפוס ציינתי בהדגשה. השתדלתי לשנות כמה שפחות כדי לא לסטות מהנוסח הנאמר בבתי הכנסת. בפירוש ניסיתי להוסיף כמה שפחות מילים על הנוסח, כדי שהקורא ידע לאילו מילים הפירוש מתייחס. מילים שהוספתי מופיעים בסוגריים מרובעים. פירוש לכינויים מופיעים בסוגריים עגולים.

מהדורה זו אינה שלמה. על הפירוש עבדתי במשך כחצי שנה, ולכן ניתן לשים לב שהוא אינו אחיד מבחינת השיטה. כמו כן נוסח הפיוט אינו אחיד לפי דפוס מסוים, ויש עדיין טעויות בניקוד. רציתי לפרסם במהירות לפני פורים, והעדפתי לעשות זאת כך ולתקן לקראת שנה הבאה ובשנים הבאות. בע"ה נזכה גם להשלים את הפירוש הקצר עם פירוש רחב יותר בשולי הדף.

להערות ניתן לפנות אלי, אור זהבי, בפייסבוק.

אדר ב', תשע"ו

לע"נ זהבה זהבי הי"ד, נלב"ע י"ב אדר ב' תשנ"ב

¹ הדבר היחיד שכתבתי שלא מצאתי לו התייחסות, הוא במחרוזת המתחילה "ליו לאילים" שם הזכרתי את המקבילה לכינוי "אילים" לישראל, בסילוק הקלירי ליו"ט שני של פסח: "ובכינוי שם גבוה שמותם חצצת, אלים בשם אלים וכו'".

ברוך אתה יי... ומושיע ומגן

וַיֵּאָהֵב אוֹמֶן יְתוֹמֹת הָגֶן (מלעיל)

האומן (מרדכי) אהב את היתומה ההגונה

אִמְנָה שְׂבָעִים וְחֲמִשׁ בַּעֲדָה לְהָגֶן

טיפל בה 75 שנה (כמניין הדסה) להגן בעדה

אִז מֵאִז כְּחַז יוֹדַע נֶגֶן

אז כשראה היודע לגן (דוד המלך) [בנבואה, בימי שמעי]

אֲרִיָּה בֶן זָאֵב לִישַׁע הוֹגֶן

איש יהודי ואיש ימיני (מרדכי) מזומן לישועה

אֶץ לְהַזְכִּיר אוֹתוֹ מִנֶּגֶן

מיהר המנגן (דוד) להזכיר אותו [את מרדכי, ולמנוע מאבישי להרוג את שמעי]

וּמִרְדְּכִי אִמָּץ בְּאֶלְף הַמֶּגֶן

ומרדכי נתחזק בהגנה מעולה

ברוך אתה יי מגן אברהם

אתה גיבור... ונאמן אתה להחיות מתים

הַמֶּלֶךְ בִּכְסֵי יָה חֶק לְזָרַע כֹּה יִהְיֶה

הקב"ה חק [כאשר נשבע] בכסאו לזרע [שנאמר עליו] "כה יהיה" (לעם ישראל)

בְּקָמִים כָּל נֶשֶׁם לֹא תַחֲיָה

באויבים (עמלק) – לא תחיה כל נשמה

בֶּן בְּכוֹרֹת חַל דְּבַר אֶהְיֶה

הבן של בכורות (שאול) חילל את דברו של [המכונה] אהיה (הקב"ה)

בְּקוֹץ אֲשֶׁר נִכְמַר וַיַּחֲיָה

[בכך ש] נכמרו רחמיו והחיה את הקוץ (אגג)

בֶּכֶן צָפְעוּ צֶץ לְצַדִּים שִׁיחִיָּה

לכן זרעו (המן) צץ למכשול

יָצָא לְמַרְרוֹ מוֹר בְּנִשְׁמִים מַחֲיָה

יצא למררו מרדכי [בעזרת] זה שמחיה אנשים בגשמים (הקב"ה)

ברוך אתה יי מחייה המתים

אתה קדוש... כי אל מלך גדול וקדוש אתה

אֶת אֶסְתֵּר גַּל מִמַּסְתֵּיר לְגוֹאֵל

את אסתר גילה [מזרע שאול שהיה] מסתיר [את עצמו] כדי לגרום לגאולה

גוֹי כְּנוֹאֵשׁ מְלַהֲיָאֵל

כשהגוי (ישראל) נתיאשו מהגאולה

גוֹזֵר אִם אֵין לַאִישׁ גּוֹאֵל

זה שציווה בפסוק "אם אין לאיש גואל" (הקב"ה)

גִּלְף מִשְׁפָּה תִבְנִית הַגּוֹאֵל

הוציא את הגואל משבט בנימין [ישפה היא האבן של בנימין]

גֶּשׁ כָּאֵחַ לְצָרָה לְצַחֲצַח הַגּוֹאֵל

[מרדכי] ניגש כאח לצרה לנקות את הלכלוך (החטא)

מִלִּפְנֵי עִיר וְקִדִּישׁ לְהַקְדִּישׁ הָאֵל

[כדי שישבו ישראל למעלתם] להקדיש את הקב"ה לפני עיר וקדיש (המלאכים)

ברוך אתה יי האל הקדוש

אתה חונן... חכמה בינה ודעת

מִכָּל דֹּרוֹ בֶּן לְהַתְּבֹנֵן

[מרדכי הוא היחיד] מכל דורו שהבין

דַּעַת מְאִיזָה חֹטֵא צָג צַר שׁוֹנֵן

לדעת בגלל איזה חטא עמד [עלינו] הצר ושונן החרב (המן)

דְּבַרְתָּ אָב כְּזָכַר אוֹיֵן

את מעשהו של אביו (שאול) [שהחיה את הגג] כשזכר התאבל

דְּלִתִּי צוּר (כְּנֶסֶה) דְּפַק וְחִנֵּן

דלתיו של הקב"ה דפק והתחנן

דְּגָלִים לְשֵׁלֶשׁ תַּעֲן וּלְחִנֵּן

[קבע] שהדגלים (ישראל) יתענו שלושה ימים ויתחננו

הַמֶּלֶךְ זַעֲקָם בֶּן דָּעָה חוֹנֵן

המלך חונן הדעת (הקב"ה) הבין את זעקתם

ברוך אתה יי חונן הדעת

השיבנו אבינו לתורתך... והחזירנו בתשובה שלמה לפניך

הַנָּשִׁים הַהֲגוֹנוֹת לְכֶסֶּ יְשִׁיבָה

הנשים שהיו ראויות לשיבת כס [למלכות]

הַכְּעָרוּ וַיִּסְעֲרָה בָּם נִשְׁכָּה

הפכו למכוערות [וסולקו מאחשוורוש במהירות כמי] שנשבה בהן סערה

הַדָּסָה זֹאת כָּגַע לָהּ תוֹר וּמַחְשָׁבָה

אסתר כשהגיע תורה להיכנס למלך ושיחשוב עליה

הַלֵּלָה לְכָל רוֹאֶיהָ וַעֲזָר לוֹ שָׁנָה

נשאה חן בעיני כל רואיה [אחשוורוש] לעזר לו [לאשה] שם אותה

הַדָּר יְמִינִי לְשׁוֹבֵב שׁוֹיבָה

נתייפה מרדכי [כדי] להחזיר את ישראל בתשובה

בְּלִבוֹשׁ רַצוֹת רוֹצָה בַּתְּשׁוּבָה

בלבוש שלבש (השק) ריצה מרדכי את הרוצה בתשובה (הקב"ה)

ברוך אתה יי הרוצה בתשובה

סלח לנו אבינו... כי אל טוב וסלח אתה

וַתִּשָּׂא וַתִּבָּא בְּאֵלֹהֶי

ותשא [חן] ותבוא [לפני אחשוורוש בעזרת] האל

וְלֹא יִדְעָה כִּי זֹאת עֲשֵׂתָה יְד אֱלֹהֶי

ולא הבינה כי זאת [לקיחתה לבית אחשוורוש] עשתה יד יי [בכוונה]

וַיִּבְעֶר חֲנָף בְּכָל גְּבוּל לְשָׁלוֹחַ

החנף (אחשוורוש) נעשה בער [=טיפש], ובכל גבול שלח [לחפש נערות]

וּבְהִגִּיעַ תוֹר בִּנְיָן לְצִלּוֹחַ

ובהגיע תור בית המקדש להיבנות [לאחר שהבניין נפסק בתחילת מלכות אחשוורוש]

וּבֵת אֲבִיחִיל לְבִשָּׁה צִלּוֹחַ

ובת אביחיל (אסתר) לבשה הצלחה

מַלְכוּת בָּהּ רַבָּה מְרַבָּה לְסִלּוֹחַ

ורובה את מלכותה המרבה לסלוח (הקב"ה)

ברוך אתה יי חונן המרבה לסלוח

ראה נא בעניינינו... כי אל גואל חזק אתה

חֵן זִבְדָּה מִהֲרָרִי אֵל

חן ניתן לה מהררי אל (מהקב"ה)

זְכוּתָה עֲמָעַם בֵּיד בֶּן אֲבִיאל

זכותה של אסתר התעממה בגלל בן אביאל (שאול)

זֹאת בְּבוֹאָהּ הָלוֹם נִשְׁאָה עֵין לֵאל

זאת (אסתר) כשבאה לאחשוורוש נשאה עין לקב"ה

זָכָרָה נָא לִי צְדָקַת הַרְרִי אֵל

[וביקשה:] זכור לי צדקת הררי אל (האבות)

זֶה הִכְיִנָּה לְאוֹת לְתַקּוֹן אֲרִיאֵל

זה (הקב"ה) העמיד את אסתר כאות לבניין המקדש

תִּכְלַת יָקָר עֲטוֹת גְּאוּלִּי אֵל

תכלת יקר להלביש לגאוּלי אל (ישראל) [תוך כדי, או סמל לבניין המקדש]

ברוך אתה יי גואל ישראל

וְעָנוּ בַסֶּבֶל
וְעוֹנוּ בַסֶּבֶל
קוֹדֵי נֶסֶבֶל
[שְׁל] הַקְדִּים [לְאִלּוּלִים] הַנִּסְבִּים
[=הַנִּישָׂאִים בִּיד] (הַכּוֹל כִּינוּי לְמַצְרִים)
דָּלּוֹ בְּלוֹד דָּאוֹת
בְּנוֹי [שֶׁל אֲבֵרָה] עָפוּ לוֹד (כִּינוּי
לְמַצְרִים)
אַרְבַּע מֵאוֹת
אַרְבַּע מֵאוֹת [שָׁנָה]
בְּלִבְנֵת יוֹן לְאוֹת
בְּלִבְנֵים שֶׁל טִיט הַתַּעֲיִיפוֹ

עַד יוֹחַשׁ אוֹת

עד שהחיש [הקב"ה] את אות [הגאולה]

הָרִים צַח דָּלָג

צח (הקב"ה) דילג הרים

וּגְבָעוֹת בִּלְג

[ובזכות האימהות המכונות] גבעות – בילג [חיזק, את ישראל]

וַעֲנֵם מֶלֶג

[ואת] ענם [כינוי למצרים] הרתיח

בְּצִלְמוֹן מִשְׁלָג

זה שנאמר עליו "משלג בצלמון" (=הקב"ה)

וַתִּנֵּן כְּזָמִם

ותנין [פרעה] כמו שזמם [להרוג את ישראל]

בּוֹ בָּיִם זָמִם

ביים זומם [=שולם לו כזממו]

בְּגִיחוֹ עָמִם

כשהגיח [בקרב] הוחשד

בְּאַצְבָּע הַמָּם

היממה אותו אצבע אלהים

זָרוּ לוֹעֲזִים

נתנכרו [לישראל] לוֹעֲזִים (המצרים)

מִצַּח מַעֲזִים

עזי המצח

וְקָפְאוּ בְּעֲזִים

וצפו [במים] העזים

כִּנְבֵּל רְעוּזִים

כמו נאד מים. [מי?] הרעוזים (כינוי למצרים, רעז=רעץ=לעז)

חֵיל צָבָא פְּרָעָה

חיל צבא פרעה

בְּסֵאסָאָה פֶּרְעוֹ

מידה כנגד מידה נפרע ממנו [הקב"ה]

וּבֵט בְּנֵס וּקְרָעוּ

והביט בנס (כינוי לים) וקרעו

מוֹל אֵב וְזָרְעוּ

מול אב [יעקב אבינו] [שלפי המדרש היה שם] וזרעו [עם ישראל]

טְבוּעִים אֲזוּ כְּשָׁרוּ

טבועים [ישראל] אז שרו

תּוֹפְפוֹת בֶּכֶן שָׁרוּ

[וגם] הנשים [התופפות] שרו

וּפְזוּ בְּסוּף אֲשָׁרוּ

ומהזחב [שקיבלו בים] סוף [הפכו] מאושרים

וְאֵל שׁוֹר נוֹשָׁרוּ

ואל [מדבר] שור הלכו במישור

יִקְשׁוּ אֶמְרִים

אמרו [דברים] קשים

שׁוֹב לְגִיא חֲמוּרִים

לשוב לגיא חמורים [למצריים]

וּמִי חֲשׁוּבִים מוֹרִים

[ולכן] מים שנחשבים [באיכותם] כמו מור

נִתְמָרוּ לְמָרִים

נהפכו למרים

כְּשֵׁר צִיר תַּחַן

ציר (משה) התחנן בכושר

לוֹט בְּאוּשֵׁי צַחַן

[כדי] לכסות [על] המצחינים והמבאישים [ישראל]

לְהַמְתִּיק מֵר לְמַחַן

להמתיק [את המים] המרים למחנה [ישראל]

לְבַל לְקוּט בְּבַחַן

[כדי] שלא יקוץ [בהם הקב"ה בגלל] הבוחן [=הניסיון]

לְוִי לְאֵילִם

[ענני הכבוד] לוי [את ישראל] לאילים

וְאֵף לַהֵט הָאֵלִים

ואת חרון האף השתיק [הקב"ה]

וְנִקְבוּ אֵלִים

ונקראו [עם ישראל] "אילים" [ישעיהו סא, ג וראה סילוק ליו"ט שני של פסח]

בְּצֶדֶק בְּנֵי אֵלִים

בזכות בני אלים (כנוי לאבות)

מִהָרִי לְאֵלוֹשׁ

מיהרו לאלוש

וְכָל בְּצֶק מְלוֹשׁ

ונגמר הבצק [ולא יכלו יותר] ללוש

וְרָגְנוּ בְּפִלוֹשׁ

והתלוננו בפרהסיה

עָדִי דָק חֲלוֹשׁ

עד [שקיבלו את מה ש] נפל להם בגורל מן השמיים (המון)

נִסּוּ פַעֲמִים

נתנסו שתי נסיונות [לא ללקט בשבת ולא להותיר מהמן]

בְּתַקוּן יוֹמִים

[הנסיונות היו קשורים ל] הכנה ליוממים

בְּדָגָן שְׁמִים

בדגן השמים (=במן)

וּבְצִית מִים

[וגם נתנסו ב] צימאון מים

סָעוּ לְרַפִּידִים

נסעו לרפידים

בְּרַפְיוֹן לְפִידִים

[ששם היה להם] רפיון מהלפידים (=כינוי לתורה שניתנה בלפיד אש)

וְעוֹדֵם שָׁם רְפוּדִים

ובעודם שם חונים

חָלוּ בְּצֹר קְפוּדִים

הפכו לחולים [כי היו] קפודים [=נכרתים, בגלל] הצר (=עמלק)

עַד הֵנָּם בָּחַם

כשעוד היו [ישראל] בחם (במצרים)

אָץ לְהֶאֱלִיחַם

מיהר [עמלק] להתעיבם [בעיני פרעה. (מכילתא על "ויוגד למלך מצרים")]

וּבְסוּף הָאֶחָם

ביים סוף קרא עליהם "האח האח" ["כיון שיצאו ישראל מן הים כנס עמלק כל אומות העולם ובא ונלחם..." - מכילתא]

וּפָה בְּחֶשֶׁף נִלְחַם

ופה [ברפידים] נלחם בגלוי

פָּסַע פְּרָסָאוֹת**אַרְבַּע מֵאוֹת**

פסע [עמלק] ארבע מאות פרסה

לִזְנֵב צָבָאוֹת

לזנב בצבא

נָצִי צָבָאוֹת

[של] בניו של צבאות (כינוי לקב"ה)

צָג בְּמִלְחָמוֹת

נצב למלחמה

רֵאשִׁית עֲלָמוֹת

ראשית עלמות (כינוי לעמלק. עלמות=גויים)

וּפָן בְּמַהֲלָמוֹת

וברח מהמהלומות [של יהושוע]

וְהוֹשֵׁת לְכָל־מֹת

והושם לבושת

קִצֵּץ אֲשָׁלִים

קיצץ את האשלים (כינוי לאיבר הזכרות)

בְּחִיק נַחֲשָׁלִים

מחיק הנחשלים [מאחור, במחנה ישראל]

וְקָלַם מוֹשָׁלִים

וזלזל במושלים (ישראל)

בְּחֻטָּא נְשׁוּלִים

בגלל החטא של הנישולים (שבת דן, שפלטס הענן)

רָדַף שְׁלֹשָׁה

רדף [את ישראל] בשלושה [מקומות. ראה בית "עד הנס"]

וּבְשֹׁתוֹ שְׁלֹשָׁה

בושת (מחית) עמלק שולשה במקרא

וְעִדְתּוֹ חֲלֹשָׁה

ועדתו [של עמלק] נתפסה

בְּיַד אִיזוֹן חֲלוּשָׁה

ביד איזון חלושה (כינוי ליהושוע)

שְׂדֵי חֶק בָּכֶס

הקב"ה נשבע בכסאו

קָרְבוֹ לִרְכָּס

את הקרב [בעמלק] לרכס (לחבר, להשלים)

זָכְרוּ לְכַרְכָּס

זכרו להשמיד

מִהָדוּם וּמִכָּס

מהדום רגליו של הקב"ה – מהארץ, ומכסאו - השמיים

תַּחֲרוּר עִם אֵיבָה

תחרות ואיבה

בְּמִשּׁוּל הָבָה

במשול (כינאי לעמלק) הבא

וְשִׁמְרָה לוֹ אֵיבָה

בְּבוֹז וּבְגָאֹנָה

בשביל הביזיון [שביוזה את ישראל] וגאוותו [של עמלק]

תְּמִימִים כָּרְשׁוּ אֶרֶץ

תמימים (כינאי לישראל) כשירשו את ארץ ישראל

וְהִקְצִינוּ שָׁר בְּעָרָךְ

ומינו מלך עירי [שאול]

פָּקֵד לְרוּץ בְּמָרָךְ

פוקד [שאול] לרוץ במרץ

לְכָלוּתוֹ בַּחֲרָךְ

לכלותו [את עמלק] בנחרצות

ש-דֵי שׁוֹכֵן עַד

ש-די שוכן עד (כינויים לקב"ה)

צוֹ לְלוֹעֵט עַד

ציוה ללועט עד (כינאי לבנימין) [והכוונה לשאול שהיה משבט בנימין]

אַחֲרָיו לְצַעַד

אחרי [עמלק] לצעוד

לְטֹאטְאוֹ עַדִּי עַד

להשמידו לעולם

רֵהֵן עֲמַעַם

[דברי] רהן (=משכון, כינאי לשמואל

הנביא) החשיך

וְאַכְזָר רַעַם

ואכזר (אגג) ריעם [הפך לחבר]

וּמֵאֵז זָעַם

ומאז זועם

מִמְלֹךְ עָלֵי עַם

ולא מלך על עם ישראל

קָצִין מִכְמָר

את הקצין המוכמר (אגג, שנכמרו עליו רחמיו של שאול)

נִין צוּף בְּמָר

נין צוף (שמואל) תפס

וַיִּשְׁסֹף וַיִּשְׁמַר

וישוסף וישומר [ניקבו בקוצים – שמיר ושית]

וּלְאַרְבַּעַה זָמַר

ונחתך לארבעה חלקים

צָפַע מִנּוֹ חֵשׁ

צפע [המן] ממנו [מאגג] מיהר לבוא

מִשְׁרֵשׁ נַחֵשׁ

משורש נחש [גם זה כינאי לאגג]

בְּגִיחוֹ כַחֵשׁ

בגיחו (כינאי לקב"ה המוציאו מרחם) כיחש

לַחוּץ עִם נַחֵשׁ

הפיל פור [כדי] ללחוץ את עם ישראל

פִּי שֶׁלַח בָּרַע

[המן] פיו שלח [לדבר] רעות

כְּלִילַת יָפִי לִגְרַע

לגרוע את כלילת יופי (כינאי לישראל)

בְּבִת עֵין הָרַע

לבבת עין (כינאי לישראל) הרע

גְּמוּל אֵב לַפָּרַע

[כדי] לנקום את נקמת אביו [אגג]

עָץ בְּתַרְמִית תַּעַר

יעץ בתרמית [לשונו החדה] כתער

לְהַשְׁגִּיא אִישׁ בַּעַר

להטעות איש טיפש (אחשוורוש)

וּרְפָא יָדֵי נַעַר

ורפא את ידי נער (כינאי לישראל)

מִמְלָאכַת יַעַר

ממלאכת [בניית] יער (כינאי למקדש)

שִׁטְנָה חֶרֶת

[אגרת] שטנה כתב

לְעֶרַע יִקְרַת

לערער יקרת (כינאי לישראל)

וַיַּעַר עֶרֶת

וחוטר גדל

מִגְזַע בְּכוֹרֶת

מגזע בכורת [מאבותיו של מרדכי ושואל]

נִשְׂא כְדָב וּזְאָב

התנשא [המן] כדוב וזאב

וְנִסָּה בֶּבֶן זָאָב

ונתעצב ע"י בן זאב (כינאי למרדכי) שהיה מבני בנימין שמכונה זאב

וּבֹ נַעֲכָר כָּאָב

ועל ידו נעכר ונכאב [המן]

כְּעוֹרֵב וּכְזָאָב

כעורב וזאב [שהפסידו במלחמה מול ישראל]

מִסְכָּה נַעֲשָׂה

אליל עשה [מעצמו המן]

לַעֲבֹדוֹ כָּל עֲשָׂה

לעבדו, את כולם הכריח

וְכֹאפֵר עֲשָׂה

וכאפר נלחץ ונדרך

בְּיַד מֵאֲמָר עֲשָׂה

בידי מאמר עושה (כינאי לאסתר)

לַעֲנָה וְרוֹשׁ

(כינאי לגזרות קשות)

נוֹעֵץ לַפְּרוֹשׁ

יעץ לגזור

לְסִמּוֹךְ לְבָרוֹשׁ

לתלות את ברוש (כינאי למרדכי)

בְּשֵׁם אַחֲשֹׁרוֹשׁ

ברשות אחשוורוש

כַּחֵשׁ סְלוּפִים

שיקר שקרים

וְהִתְעָה אֱלוּפִים

והתעה אלופים (כינאי לאחשוורוש)

לְהַכְחִיד עֲלוּפִים

להשמיד עלופים (כינאי לישראל שהם נמוכי רוח)

בְּפֶלֶס אֱלָפִים

במשקל אלפים [כיכרי כסף]

יִקְרָאוּ סוּפְרִים

נקראו הסופרים

וְכָתְבוּ סִפְרִים

וכתבו ספרים [=אגרות, של גזרת המן]

וְשִׁלְחוּ צִירִים

ושולחו שליחים

בְּדַבַּר הַמֶּלֶךְ מְהִירִים

טָשִׁים בְּהִלִּיכָה

טסים בהליכה [=הולכים מהר]

לַעֲיֵן כָּל מַמְלָכָה

[כדי להראות את האגרות] לעין כל ממלכה

וְהִדַּת נִמְלָכָה

והחוק נגמר, נחתם

וְהָעִיר שׁוֹשֵׁן נְבוֹכָה

חֲלוּם יְהוּדֵי חָלָם

חלום מרדכי היהודי חלם [עפ"י המדרש]

וְהִבִּין כְּסֵלָם

והבין את בטחונם בעצמם [של המן ושותפיו]

מִדִּי קָרַע לְהַכְשִׁילָם

קרע את בגדיו [והתפלל] להכשילם

וַיִּנְפְּרַע לָמוֹ גְּמוּלָם

[ולבסוף] קיבלו את עונשם

זָעַק בְּמַר נָפֵשׁ

באפר להתכפֹּשׁ

באפר להתפלש

בְּצוּם וּבְטִיט וּרְפֶשׁ

[ישב] בצום [וישב] בטיט ורפש

יָשָׁב בְּעֶצֶת טַפֵּשׁ

[גלל עצת טיפש (המן)]

וּמִתְלִיל שְׁפָלוֹת

ומגביה שפלים (כינוי לקב"ה)

כָּחֹז עֲבוֹדוֹת כְּפֹלוֹת

כשראה את העבודה הכפולה [התפילה

המרובה שיתפללו ישראל]

הַקָּשִׁיב תְּפִלוֹת

הקשיב לתפילות

וְהִגִּיהָ אֲפִלוֹת

והאיר את החשכה

הַסְכִּית שְׁוֹעָה

שמע תפילה

מֵאֲמוּלֹת שְׁבָעָה

מהאומללה פעמים רבות [שבע
כחטאותיכם] (כל זה כינוי לישראל)

וְאִזְּ אֶל שְׁעָה

ואז האל הקשיב

וְאֵיל יִשׁוּעָה

וחיזק ישועה

דָּפִי בֶן קִישׁ

את חטאו של בן קיש (כינוי לשאול)

הִבִּין נִין קִישׁ

הבין נין קיש (כינוי למרדכי)

וְתַחֲנוּן הַלְקִישׁ

ותחינה הרבה [כגשם מלקוש]

עַד לְדֹק הַקִּישׁ

עד שבשמיים [קולו] דפק

גַּל לֵאילַת אֶהָב

אמר לאיילת אהבים (כינוי לאסתר)

לְבֹאֵ אֶל רֶהָב

לבוא אל רהב (כינוי לאחשוורוש)

לְהַדְעִין יְקוֹד לְהָב

לכבות את האש היוקדת

מִגְזֵי רֶהָב

מעוברי רהב (כינוי לים, הכול כינוי
לישראל שעברו את ים סוף)

בְּבִינָה עֲשֵׂתָהּ

בחכמה עשתה [שזימנה את המן
למשתה]

בְּגֻחָה חֲסֵתָהּ

ביוצרה (כינוי לקב"ה) חסתה

שְׁלוֹשׁ צוּם פָּצְתָהּ

[על] שלושה ימי צום אמרה

וְצָר פִּלְץ כִּסְתָהּ

[וואת] הצר [המן] בעתה כיסתה

אֶרְחָה שׁוֹנָא

ארחא את השונא (המן) [במשתה]

כָּדַת אֶל עוֹנָה

[כמו שכתוב] בדת של האל העונה
(כינוי לקב"ה) [והכוונה ב"דת" היא
לכתוב במשלי: "אם רעב שונאך
האכילהו... כי גחלים אתה חותה על
ראשו"]

בְּלִי מִצּוֹא מַעֲנָה

[ובמשתה, המן] לא מצא מענה

מֶה יַעֲנֶה

מה לענות [לדברי אסתר לאחשוורוש]

אוֹתוֹ מִבְּהֶלֶת

את המן [אסתר] מבהלת [להביאו
למשתה]

חֲתוֹת לוֹ גַּחְלֹת

כדי לחתות גחלים על ראשו [ראה
במחרוזת הקודמת]

בְּמִנּוֹת תּוֹחֲלֹת

תוחלות (כינוי לאסתר המקווה
לקב"ה), [בחלוקת] המנות...

מִנּוֹ מִתְּחֵלָת

...ממנו (מהמן) מתחילה [לפני
אחשוורוש, כדי שיקנא בהמן]

לְאוּגְדִיו הַבְּאִיר

לאוהביו [המן] ביאר

אֶת אֲשֶׁר הִתְאִיר

את אשר [אחשוורוש] נתן לו תואר

וְלַעֲבֹן בֶּן יֶאִיר

[וסיפר גם את] ההעלבה של בן יאיר
(מרדכי)

מַחוּגוֹ הַכְּאִיר

[בזה ש]בעבודה הזרה [של המן] מאס

עֲבָרָה נִמְלָא

כעס נמלא [המן]

וְצָרָה הַמֶּלֶא

ובקנאה התמלא

וּכְבוֹרָכִיו פֶּשְׁמָלָהּ

והכרוכים [אחריו] כשמלה

זְמוּהוֹ מֶלֶךְ

יעצוהו מילה [לתלות את מרדכי]

זֶם וְהָכִין עֵץ

זמם והכין עץ

תְּקוּעַ הַגִּדָּת עֵץ

[כדי] לתלות [עליו את] הוגה דת "עץ
[חיים]" (הכול כינוי למרדכי)

תִּרְעָלוֹת כְּהֻנָּעַץ

כשיעץ [המן] להשקות את מרדכי
מכוס [תרעלה]

וּתְשׁוּעָה בְּרַב יוֹעֵץ

הייתה תשועה מאת רוב יועץ (כינוי
לקב"ה)

רַק כְּנַחֲשֵׁב כְּמֶר

נחשב [המן שהיה ל]כומר [לע"ז] לריק

וְהוֹשֵׁב לוֹ כִּימָר

והושב לו [עונש על ש]התאמר
[=התגאה]

וְאֶל מִינִיף עֶמֶר

ואל מיניף עומר (כינוי למרדכי, שלמד
הלכות העומר)

שֶׁב וְחָנַן אֶמֶר

[המן] חזר והתחנן בדברים [שיעלה על
הסוס]

בֶּן שְׁמַעִי בֶּשֶׁר

[את] בן שמעי (מרדכי) [המן] בישר
[את דברי אחשוורוש]

וּרְכָב לוֹ אֶסֶר

ורכב (=סוס) לו הכין

כִּי הַכְרִיעַ אֶסֶר

כי הכריע [הלימוד בהלכות מנחת
העומר ששווה] אסר [=פרוטה]

מִהוֹן מַעֲשָׂר

[את] עשרת אלפי הכסף [של המן]

יַחַד בְּהֵל שְׁנִית

בוהל [המן] שנית [למשתה] להתייחד
[עם המלך]

לְסַעַד תְּכָנִית

לסעודה המתוכנת

וְעֵלְתָּה תַעֲנִית

ועלתה [לשמיים] התענית [של ישראל]

וּתְקַצֵּץ חֲנִית

וקיצצה [את] החנית [של המן]

רַעַל מוֹר הַמְּרִירוֹ

רעל, מור (מרדכי) המריר [את המן]

וְחֶרְבוֹן הָאֲרִירוֹ

וחרבונא קיללו

וְהִדַּס הָעֲרִירוֹ

והדס (כינוי לאסתר) החרב אותה

וְלִשְׁחַת גִּרְרוֹ

ולשחת גרר אותה

בְּרוֹשׁ נָעַר

ברוש (מרדכי) נוער [=התחדש כנער]

נַעֲצוּץ נִנְעָר

נעצוץ (המן) התנער

וְכָל מִתְּיוֹ עֲרֵעַר

וכל אנשיו [של המן] ערער [הקב"ה]

וּפֶן לְשׁוּעַ עֲרֵעַר

ופנה לתפילת הערער [=העלובים]

יְחוּמִים מָאָה

צאצאים מאה

אֲשֶׁר יַחְמָה טְמָאָה

אשר הולידה טמאה (זרש)

סַעְרוּ לְקַמְעָה

אבדו ברגע

סְפוֹת כְּוָה וְצִמָּאָה

הושמדו כולם [ע"ש הפסוק בדברים
כ"ט]

טַשׁ יוֹם שְׁלִישִׁי
טס יום שלישי
וְהַטִּיל חֶלְשִׁי
[וכשהמן] הפיל את הפור
בְּמַעוֹז פִּלְשִׁי
[היום השלישי בדבריו] פילס [לי דרך]
מוגנת
וְחִילִי וְשִׁלְשִׁי
[ונתן לי] חיל, ושילש [את כוחי]

יִשְׂרַע עֵץ וְדָגָן
עצים ודגנים ישרים [=טובים]
בִּי נָטְעוּ בָּגֶן
בי [ביום השלישי] נוטעו בגן [עדן]
וְאִם כְּדַבְּרִי נִרְגָּן
ואם [יתקיימו] דברי הנרגן (המן)
[להשמיד את ישראל]
לָמָּה נִבְרָאתָ גֶן
למה נבראת גן? [שהרי הכול נברא
לישראל]

כְּהַפִּיל מִרְעִי
כשהפיל מרעי (המן)
פֹּרַע עָלַי רְבִיעִי
גורל על [יום] רביעי
מוֹל פָּנַי רוּעִי
מול פני הקב"ה
אֲמַצָּה זְרוּעִי
נתחזקה זרועי [=נתחזקה הסגוריה
עליי]

לִמְזֹלוֹת דָּמָם
למזלות דימה [את ישראל...]
בְּכוֹר שׁוֹר בְּשָׁמֶם
[מי?...] בכור שור (כינוי ליוסף), בשמם
[כינה אותם בשם "כוכבים"]
וְצָר מֶה זָמָם
וצר (המן) איך זמם
לֹאֲבָדָם וּלְהַמָּם
לאבדם ולהמם אותם [ביום רביעי,
שבו נבראו המזלות]

מִיָּהֵר חֲמִישִׁי
מיהר יום חמישי
בְּפוּרוֹ לְהַמָּשִׁי
[כשנפל] הפור [עליו], למשות אותי
[מהצרה]

וְהִגִּיחַ אֲמָשִׁי
והאיר חשכי
כְּהַעֲרִיב שְׁמִשִּׁי
כשהעריבה [עליו] השמש

נוֹצָה זִיז וְנָשָׂר
[בעלי] נוצה, וזיז [סוג עוף] ונשר
בִּי עֲפָפוּ בִּישְׂרַע
בי [התחילו] לעופף כסדר
מִי יוֹבִיל תִּשְׂרַע
ומי יוביל מנחה [לקב"ה]

גֶּשׁ וְהִפִּיל פֹּר
ניגש והפיל פור
מִיּוֹם לַיּוֹם סָפוּר
מיום ליום מחושב
וַיֵּצֵא חֲפוּר
ויצא מבויש
בְּהִבְעוֹ סָפוּר
כשהבעתי תפילה

דָּרַשׁ יָמֵי שְׁבוּעַ
דרש [המן את] ימי השבוע
לְשׁוֹט יוֹם קְבוּעַ
לחפש יום קבוע
בְּאַיִזָּה חֲדָשׁ טְבוּעַ
[ולמצוא] באיזה חודש נקבע
קוֹב סֶפֶר רְבוּעַ
לקלל את ספר רבוע (כינוי לישראל)

הֵן יוֹם רֵאשׁוֹן
אז יום ראשון
הַנִּיב לְחֵשׁוֹן
הפיק דיבור:
וּמִי זֶה בָּא לְלֵשׁוֹן
"מי זה בא להלשין
נְצוּרִי כְּאִישׁוֹן
על נצורי כאישון (כינוי לישראל)?"

וַיָּגִיא וְדָק בִּי נִבְרָאוּ
וארץ ושמים בי נבראו
וְעַל שָׁמֶם נִקְרָאוּ
[נבראו בשביל ישראל]
וְאִם יִמְדּוּ וַיַּחֲקֵרוּ
[ולכן רק אם השמים] ימדדו ויחקרו
[מה שלא יקרה]
אֲזִי אֵלֶּה יַעֲקֹרוּ
אז אלה (ישראל) יעקרו

זַע יוֹם שְׁנִי
התעורר יום שני
לְהַצְדִּיק שְׁפַת שְׁנִי
להצדיק [את] שפת שני (כינוי לישראל)
וְאֵלֶם מְלָשִׁנִּי
[והפך את] המלשין עליי (המן) לאילם
מְלַהֲלִשִׁנִּי
[כך שלא היה יכול] להלשין עליי

חִי בִּי הֶרְקִיעַ
חי (הקב"ה) בי [ברא] רקיע
וְהַבְדִּיל רְקִיעַ
והבדיל [בין מים למים באמצעות]
הרקיע
וּמִי זֶה בָּא לְהַשְׁקִיעַ
זֹהַר הֶרְקִיעַ
[את] זוהר הרקיע (כינוי לצדיקים
בישראל)

קוּעוּ וְנִשְׁחָתוּ
הוקעו [על העץ] ונשחתו
וְעַם יוֹלְדָיו נֶאֱחָתוּ
ועם יולדיו [של המן, אגג] נתאחדו
[=מתו כמוהו]
וּבָאֵעַ חֵד נוֹחָתוּ
ובעץ אחד נשברו
וְכָל מַצָּרִים חָתוּ
וכל המצרים [לישראל] פחדו

לָרֶם נִגְנוּ זֹ
לרם [לקב"ה] ניגנו זו (כינוי לישראל,
ע"ש "עם זו").
בְּאִשְׁרֵי חֲזוּ
בגלל [הנס] שראו
וְעָלְצוּ וְעָלְזוּ
וּבִזְ לֹא בִזּוּ
ולא בזו

יַעַן בְּמִיר סִפְרִים
בגלל החלפת הספרים
דָּצוּ עֶפְרַיִם
שמחו העופרים (כינוי לישראל)
בְּפִלְכֵי כְּפָרִים
[בכל] המחוזות והכפרים
בְּמִשׁוֹשׁ פּוּרִים
בשמחת פורים

רָגְנוּ וּגְאָלָה
רָנְחָ וְהִצָּלָה
רִנְנָה סִגְלָה
[בגללם] רננה סגולה (כינוי לישראל)
בְּקִרְיָאת מִגְלָה
בקריאת מגילה [שהיא במקום הלל]

אֲסַפְּרָה אֶל חֶק
אספרה את ניסי הקב"ה
פְּלָאוֹת לַחֹק
[כדי ש]הפלאות יחוקקו לעד
אֲשָׂא דְעִי לְמַרְחֹק
אפנה בדעתי [לימים] רחוקים
בְּבּוֹא צָר לְדַחֹק
כשבא הצר (המן) לדחוק [את ישראל]

בְּקוֹם עָלַי צָפַע
בקום עליי נחש (כינוי להמן)
מִשְׂרַשׁ אָפַע
[גם שורשו של המן היה נחש - עמלק]
הוֹן פִּלְס בְּשַׁפַּע
כסף שקל בשפע
וְהוֹקַע בָּעֵץ מִשְׁפָּע
ונתלה על עץ מחודד [על קוץ]

אם עפו נשואי נָשָׁר
אם יעופו [=יעלמו] נשואי נשר (כינוי לישראל)

סִבֵּר לְרוֹשְׁשִׁי

סבר לרושש אותי

צָר בְּפוּר נְשִׁי

צר (המן) בגורל [ביום] שישי

וְעָלָה וְאִשְׁשִׁי

ועלה [יום שישי] ואושש אותי

בְּהֶצְהִיר עֲשִׂשִׁי

כשהאיר [את] אפلاتי

עֶרְךָ בְּהִמּוֹת

בהמות [=שור הבר] הערוך

מוֹכֵן לִנְחָמוֹת

מוכן לנחמות [=לזמן הגאולה]

שָׂאֵג בְּעֵדֵי הוֹמּוֹת

[יום שישי] שאג בעדי [בקול] המייה

[אמר שאם יושמדו ישראל מה שווה

שור הבר:]

וְשִׁכַּךְ חֲמוֹת

ושיכך כעסים

פֶּאֶר יוֹם שַׁבָּת

יום שבת המפואר

חַל פְּנֵי מְשִׁיבַת

התפלל מול פני משיבת (כינוי לתורה)

[שניהם התפללו לקב"ה]

וְאִם זֹו תִשָּׁבֶת

[ואמר:] אם זו (ישראל) תושבת

מִי בִי יִשָּׁבֶת

מי בי ישובת?

צָפָה עָלֵי חֲדָשִׁים

הביט [המן] על החודשים

וְהִטִּיל חֲלָשִׁים

והטיל גורלות

וּמִזֹּלוֹת הָרָשִׁים

[ואת] החודשים רשם [לצורך הפור]

לְהַכְחִיד קְדוֹשִׁים

להכחיד [את] הקדושים (ישראל)

קָדָם וְעָלָה

ראש חודשים למעלה

ראש החודשים [=ניסן] למעלה

[לשמיים]

טָלָה חֶלֶב הָעֶלָה

טלה רך הקריב [כאילו חודש ניסן

הקריב קרבן פסח]

פִּסּוֹחַ בְּמִי זֹאת עָלָה

להציל את "מי זאת עולה" (כינוי

לישראל)

רָץ שְׁנֵי בָאֵמָן

רץ [החודש] השני כאומן (כינוי

לאברהם, שרץ למלאכים)

וּבִידּוֹ זִכּוֹת מָן

בידו הזכות [של המצוות שישראל

קיימו] במן

וּרְץ אֶל שׁוּר מִזְמָן

[וזכותו של] הרץ אל השור המזומן

(כינוי לאברהם)

וַיִּתְּלוּ אֶת הָמָן

[שתי זכויות אלה כאילו] תלו את המן

שְׁלִישִׁי שָׁמֶר

[החודש] השלישי הקפיד שייזכר

מִתֵּן דָּת בְּמִשְׁמֶר

מתן תורה [שניתנה] בשמירה [שלא

לגעת בהר]

וּכְתָאוּמֵי תָמָר

[ובזכות] התאומים של תמר (פרץ

וזרח)

הָדָס וּמֵר תָּמָר

הדס (אסתר) ומור (מרדכי) נתעלו

תִּמְנוֹז חֵן לְשָׁמַיִם

תפוז התחנן לשמים

בְּלִי קוֹם צָרָה פְּעַמִּים

שלא תקום [בו] צרה פעמיים

וְסִרְטָן גָּדֹל בְּמִים

העיר צדק משוי ממים

הביא [את] צדקת המשוי ממים (כינוי

למשה) [כדי לתמוך בישראל]

אָמַל וְרָבֵךְ

[נעשה] אומלל והתבלבל

חֲמִישִׁי כְּהִנְבֵךְ

[החודש] החמישי, [כשבא] במבוכה

דִּי בִי סִבֵּךְ

[ואמר] מספיק [ש]בי הסתבכו [ישראל]

אֲרִיָּה מִסִּבֵּךְ

[ע"י] אריה [שעלה] מהסבך (כינוי

לנבוכדנאצר)

לְעִשׂוֹר בְּהֶמָה

על[מצוות] מעשר בהמה [שהיא באלול]

שְׁשִׁי הֶמָה

[החודש] השישי קרא

וּמִבְּתוּלָה הוֹמָה

ומבתולה (כינוי לשישראל) הומיה

שִׁכַּךְ חֶמָה

שיכך כעס [של הקב"ה]

עֲלָצוּ עֲלוֹת בִּסְגָל

שמחו [כש]עלו בגורל בחד [כי בטחו

בזכותם]

רָע וְכַפּוּר וְרָגֵל

[יום] התרועה, וכיפור וסוכות

וְנוֹסֵף מְנוּחַ רָגֵל

ונוסף חג מנוחה [=פורים]

לְמַרְבְּעֵי דָגָל

למרובעי דגל (כינוי לישראל)

זִכּוֹת סֵר מֵרַע

זכותו [של] סר מרע (כינוי לאיוב)

בְּמֵאֲזֵנֵי צִדֵּק הִכְרַע

במאזניים הכריעה [לטובה]

וְהִזְכֵּר לְהַפְרַע

והזכרה [הזכות של איוב] להיפרע

מִהֶמָּן הָרַע

מהמן הרע

רָאָה בִּיכְרַח בּוֹל

ראה [המן] בחודש מרחשוון

כִּי בּוֹ רָד מִבּוֹל

[ולכן חשב שיהיה בו מזל רע לישראל]

וְלֹא יָדַע כִּי קָץ זָבוֹל

ולא ידע כי מועד [בניית] המקדש

בְּאֵבֹו סָבוֹל

[גם הוא חל בחודש] איסוף הפירות

[=מרחשוון]

בּוֹ תֵר לְקֶרֶב

בו [במרחשוון, המן] תר לקרב

לְעוֹרֵר בְּיוֹם קָרֵב

להזדרז ביום קרב

וְיוֹשֵׁב עַל עֶקֶב

ויושב על עקב (כינוי לקב"ה)

עֶקְצוּ כְּעֶקֶב

יִסּוּד הֵיכַל קִדְשׁ

יסוד בית המקדש [השני, שהיה

בכסליו]

חֲנוּךְ מְנוֹרַת קִדְשׁ

וחנוכת מנורת הקודש [בחנוכה]

תְּשִׁיעֵי הַחֲדָשׁ

[בזכות אלה] החודש התשיעי [כסליו]

הִזְכֵּר לְאַנְשֵׁי קִדְשׁ

הזכר לישראל [לזכות, ולכן הפור לא

נפל על כסליו]

רַע פֶּרֶשׁ רִשְׁתּוֹ

רע (כינוי להמן) פרש רשתו

וְנִהְיְתָה לְבָשֶׁתּוֹ

[והרשת הזו] הפכה לבושה לו

כִּי בְּאִיתָן קִשְׁתּוֹ

כי [בזכות] איתן קשתו (כינוי ליוסף)

נִשְׁבְּרָה קִשְׁיוֹתָו

נשברה קשיותו [=כוחו של המן]

בַּחֲדָשׁ אֲשֶׁר בֵּל סִמְךָ

בחודש אשר מלך בבל סמך [על

ירושלים, חודש טבת]

תֵּר הָיִוֹת מִסְמֶךְ

חיפש [המן] להיות מחוזק

וּבִשְׁבֹּט הָרָשָׁע תִּמְךָ

ובשלטון רשע אחז

וּבְעֵץ חֲמִשִּׁים נִסְמָךְ

[אבל לבסוף, על] עץ חמישים [אמה]
נתלה

יִשְׂרָעוֹרֹת גְּדִים

צדקת עורות גדיים (כינוי ליעקב)

וְזִילַת מִי דָלִים

[וצדקת] "זילת מי דליים" (כינוי
למשה)

יָדְעוּ פְּלָאִים

הודיעו [את] הנסתרות [של זכותם של
ישראל]

בִּירַח דִּוְדָאִים

בחודש שבט

קוֹץ וְדָרְדָר

(כינוי להמן)

יָזַם לְפִנֵּי אֶדְרָךְ

תכנן [את] הגורל לאדר

בַּגְּבוּלוֹ הוּא דָר

בגבולו [של אדר] הוא גר [הכוונה שבו
החליט בסוף להפיל הפור]

כִּי לֹא נִמְצָא בּוֹ הָדָר

כי [בחודש זה] לא נמצא הדר

לֶאֱחֹז לְנִדְגִים

לתפוש [את] הנדגים (כינוי לישראל)

קָרָא לְדִיגִים

קרא [המן, לחפצים] לדוג [את ישראל]

וּבִסְרִי דִיגִים

[וכמו] בסירת דייגים

נִבְלַע פְּדָגִים

יוֹם לְיוֹם יִבְיַע אֶמֶר

[כל] יום ויום הביע את דברו [כנגד
המן]

דְּרוֹשׁ קֵל וְחֶמֶר

ודורש [את המצוות] הקלות והחמורות
[שישראל מקיימים, כדי לסגור עליהם]

וּבִקְצִירַת הָעֶמֶר

[וביום] קצירת העומר [ט"ז בניסן, שבו
נפל המן]

חָלוּ לְיוֹצֵר חֶמֶר

התפללו ליוצר חומר (כינוי לקב"ה)

רֹאשֵׁי קְמוֹתָיו לְקָצֵר

[פריו של המן] לקצור

וְאַשְׁכְּלוֹתָיו לְבָצֵר

יוֹמוֹ לַעֲד לַעֲצֹר

[את] יום [מפלתו] לעד לחגוג

מִיּוֹם לְיוֹם לְנִצֹּר

ותמיד לנצור [את זכר נס פורים]

ברוך אתה יי שובר אויבים ומכניע זדים

על הצדיקים... ועל חסדך הגדול באמת נשענו

כְּתֹר מְלוּכָה מֵאֵז הָיָה מוֹבְטָח

המלוכה [עוד] מאז הייתה מובטחת [לבני בנימין]

מֵאֱלֹו הָיָה לְהִנָּתֵן לְבֵת הוֹבְטָח

מאת הקב"ה הובטחה [המלוכה] להינתן לבת [לאסתר]

מְלָכוֹת כְּשִׂרָוָה מֵרָאֵם הוּטַח

מלכות כשראוה [את אסתר] מראם [יפיין] התעמעם

מְטוֹבֵת זֵיו הוֹד מְבֹטָח

מטוב המראה, הוד המבטח [ההוד שניתן לה בזכות בטחונה
בקב"ה]

מֵרֹאשׁ עַד יַעֲקֹב לְבָהּ בֵּטָח

מתחילה ועד סוף בטח ליבה בקב"ה

בוֹץ לְהֶאֱמִירָה בְּמַעוֹז וּמְבֹטָח

[בבגד] בוצ' לפאר אותה מאת [המכונה] "מעוז ומבטח"
[הקב"ה]

ברוך אתה יי משען ומבטח לצדיקים

אב הרחמן שמע קולנו... כי אתה שומע תפילת כל פה

בְּרֹאשָׁה סִים זֶר אֶשֶׁר הוֹפֵלָא

בראשה [של אסתר] הושם כתר מלכות מפואר

סִגְתָּ שׁוֹשֵׁן עֲלוֹת מִשְׁפָּלָה

[כדי] שמכונה "סוגה בשושנים" [ישראל] יעלו מהשפלה

שִׁיחַת רְדוּמִים עֲלוֹת מִמְּכַפְלָה

תפילת האבות [לקב"ה] עלתה ממערת המכפלה

שְׁעִיר וְאֵת שְׂרִידָיו לְשַׁחַת הַפִּילָה

[ואותה התפילה] את עשיו ואת צאצאיו [והמן בתוכם] לשחת
הפילה

סְגוּרֵי כָּלָא הֶפֶן מֵאֶפְלָה

[את ישראל שהיו] סגורים כבכלא הפנה מאפלה [לאורה]

וְהַעִיר רוֹן כְּפָלָה לְשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה

והעיר [שושן] הכפילה את הרננות [למכונה] "שומע תפילה"
[הקב"ה]

ברוך אתה יי שומע תפילה

רצה יי... ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים

וַיִּמְלִיכָה עֶזְרָא לְאוֹם מוֹרָאָה

[הקב"ה] המליך את אסתר כדי לאזור לאומה המאוסה [בגלות,
לישראל]

עֲצוּרָה הִיְתָה לָכֵן מֵעַת נִבְרָאָה

מזומנת הייתה לכך מעת שנבראה

עֲמִיתָה הִפְגִיעַ בַּעֲדָה קְרִיאָה

עמיתה [של אסתר, מרדכי] התפלל בעדה

עַד יֵת בֹּא דְבָרוֹ אֶשֶׁר רָאָה

עד שהתממש דברו [של מרדכי לאסתר, על אודות הגאולה]
שראה בחלום

עֲנוֹתָם לְחוֹזִים שְׂדֵי הָרָאָה

את צרתם [של ישראל] הקב"ה הראה לנביאים בעבר

שׁוֹשֵׁן חוֹחִים לְעַבְדּוֹ בִּירָאָה

[לא ברור הקשר המשפט:] [כדי ש?:] [המכונים] "שושן חוחים"
[ישראל] יעבדוהו [את הקב"ה] ביראה

ברוך אתה יי המחזיר שכינתו לציון

ולירושלים עירך... וכיסא דוד עבדך מהרה לתוכה תכין

מְלָכוֹת נַחֲפָזָה כְּחֹזוֹ רִבִּיד

הממלכה נחפזה כשחזו ברביד [המשך במשפט הבא]

נִתּוֹן עַל יָדִיד מִיַּד מַעֲבִיד

נתון על ידיד [מרדכי] מידי המעביד (המן)

נִשְׁאָו מַעַל כָּל וְטָרְחוֹ הַכְּבִיד

[זה המשך תיאור להמן שמוזכר במשפט הקודם]

נִינְיוֹ כְּתָרְזוֹ לְהֶאֱבִיד

את ניניו [של המן] כצואתו להאביד [זה המשך של המשפט
"נתון על ידיד..."]

נִשְׁוֹאֵי רַחֵם זָבֵד טוֹב הַזָּבִיד

למכונים "נשואי רחם" [ישראל] נתן מתנה טובה

וְאַרְגָּמֶן יִמָּנֵם לְכוֹנֵן עִיר דָּוִד

ובגדי כהונה זימן [הקב"ה] כדי לבנות את המקדש
ברוך אתה יי בונה ירושלים

את צמח דוד... ברוך אתה יי מצמיח קרן ישועה

מודים אנחנו לך... כי מעולם קיוונו לך. ועל הנסים ועל הפרקון
ועל הגבורות ועל התשועות ועל המלחמות שעשית לאבותינו

שים שלום טובה וברכה... ולברך את כל עמך ישראל בכל עת
ובכל שעה בשלומך

וְנִשְׁתִּי צוֹאֲנָה מַמְלָכוֹת

ושתי נתכערה ונתבזתה מכל המלכות

קְצִינֹת פְּהָבָאוּ לַמְּלָכוֹת

נערות חשובות כשהובאו [לאחשוורוש שיבחר בהן בתור]

מלכות

רְגְלֵי אֵילַת בָּמוֹת דּוֹרְכוֹת

[רק] רגלי איילת (אסתר) דרכה על במת [המלוכה]

שְׁבָעִים יָמֵי צָר עָלוֹת לָהּ אַרוּכוֹת

כדי לתת מרפא לשבעים ימי הצרה [הצרה שהמן תכנן

נתקיימה בסוף רק שבעים יום - מהאגרות הראשונות של המן
ועד שבוטלו]

תִּקְפָּה עִם דָּוִד לְעֵינֶיהָ בְּרָכוֹת

תִּקְפָּה [=כתבה את תוקף הדברים] עם דוד (מרדכי) [למכונה]
"עיניה ברכות" (עם ישראל)

וְשִׁמְחָה קוֹל פִּנְשָׁמַע מִחֲרָכוֹת

וְשִׁמְחָה [העיר שושן] כשנשמע הקול מן השמיים [כאילו נשמע
קול, בזה שזכו לשלום. הקול מתואר בטור הבא]

דּוֹבֵר שְׁלוֹם מִמַּעוֹן הַבְּרָכוֹת

קול משמיע שלום מ"מעון הברכות" (הקב"ה)

ברוך אתה יי המברך את עמו ישראל בשלום

בַּיָּמִים הָהֵם בָּזְמָן הַזֶּה. בַּיָּמִי מְרָדְכִי וְאַסְתֵּר בְּשׁוֹשֵׁן הַבִּירָה
כְּשֶׁעָמַד עֲלֵיהֶם הַמֶּן הַרְשָׁע, בִּקֵּשׁ לְהַשְׁמִיד לְהַרְגׁ וּלְאַבֵּד אֶת כָּל
הַיְּהוּדִים מִנְּעֵר וְעַד זָקֵן, טַף וְנָשִׁים בְּיוֹם אֶחָד בְּשָׁלְשָׁה עֶשְׂרִי
לְחֹדֶשׁ שָׁנִים עֶשְׂרִי הוּא חֹדֶשׁ אֲדָר וּשְׁלָלָם לְבוּז. וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ
הַרְבִּים הַפְּרִת אֶת עַצְתּוֹ וְקִלְקַלְתָּ אֶת מַחְשַׁבְתּוֹ וְהַשְׁבֹּתָ לוֹ גְּמוּלוֹ
בְּרָאשׁוֹ וְתָלוּ אוֹתוֹ וְאַתָּה בָּנִיו עַל הָעֵץ. וְעַל כּוֹלָם... הָאֵל יְשׁוּעַתָּנוּ
וְעִזְרָתָנוּ סֵלָה הָאֵל הַטּוֹב

תַּחַת פִּלְפוּל יִגִּיעַ לְקַח טוֹב

בזכות הפלפול והיגיעה [של מרדכי] ב"לקח טוב" (בתורה)

פַּעֲלַת צַדִּיק פַּעֲלָם לְטוֹב

פעולתו של מרדכי פעלה להם [=גרמה להם, לעם ישראל] טובה

פֶּאֶר אֲמָר אֲשֶׁר הוּא טוֹב

דבריו המפוארים של המכונה "טוב" (הקב"ה)

פּוֹר הַפֶּךְ לְמִשְׁתָּה וְיוֹם טוֹב

הפכו [את ה]פור [של המן] למשתה ויום טוב

פְּדוּת כֵּן תַּחֲשִׁי לְהִקָּר הַטּוֹב

כמו כן תחיש פדות להר הטוב (לבית המקדש)

צָהֳלָה וְזִמְרָה לַהּוֹדוֹת לְאֵל טוֹב

[ואז נזכה ב]צהלה ושמחה להודות לאל הטוב

ברוך אתה יי הטוב שימך ולך נאה להודות

**